

összeköt minket. Anyám ezzel azt mutatja meg nekem, hogy egy ilyen fiú nem tud neki segíteni, éppen ezért hívta ide, és mivel ez az egyetlen fia van, rajta már egyáltalán nem lehet segíteni, számára nincs már segítség a világon. Szóval holnap újra orvoshoz kell menned, mondja, bizony, elég szürke is vagy, de utána gyere be, ha tudsz, jó, nem kell mindenáron, de én ebben nem igazodok el, szeretném még egyszer átbeszélni veled, mondja olyan hangon, hogy én hülye el kell hogy higgyem neki, úgyhogy jövök, hogy nézzem, amint kotorászik-turkál a papírok között, és belebolonduljak. Két hét múlva aztán kijelenti: mégiscsak muszáj lesz megkérdeznem Schmalenbach urat; annyira sajnálom, hiszen mindig olyan elfoglalt! Schmalenbach úr nyugalmazott adótitkár, ő tölti ki anyám adóbevallását; ez pontosan negyedórájába kerül. Évről évre az sül ki a dologból, hogy anyám nagy nehezen fölkel, egy kisbőröndbe pakolja a papírjait, felöltözik, a bőrönd szíját ráhurkolja a csuklójára, nehogy kitépjk a kezéből, és elmegy Schmalenbach úrhoz, de csak, miután két teljes héten át kiélvezte mindkettőnk tehetetlenségét. Isten őrizz, hogy én javasoljam Schmalenbach urat; akkor a dolog egy héttel még tovább tart – nem, anyámnak egyedül és magától kell rájönnie, hogy ez a megoldás. Hát ezzel mi nem boldogulunk, kell megállapítania, látod, te se igazodsz el benne, attól tartok, megint Schmalenbach urat kell terhelnem vele. De hát ő ráér, anya, mondom, és ő rám néz a szemüvege fölött, hogyne, ráér, ő aztán ráér, te meg így átpasszoltad a dolgot; mindig a legkényelmesebb megoldást választod. Én a vesémmel és a legkényelmesebb megoldás! Aztán egyszer megeléjelem, és fölpattnok, anyám erre a pillanatra is vár, muszáj fölpattnom, hogy ezt a tehetetlenségünket már ne lehessen tovább fokozni. Fiacskám, úgy viselkedsz, mint egy örült, én meg menjek az idősek otthonába. Most elmegyek Schmalenbach úrhoz, ő egy jótét lélek, és neki legalább van ideje.

TATÁR SÁNDOR FORDÍTÁSA

Alisza Ganyijeva

Munkar és Nakir

[Мункар и Накир]¹

Az út óvatosan kaptatott hegynek fölfelé. A gyötrelmes levasi² dugó után könnyen és gyorsan lehetett haladni. A nyitott ablakon bevágott a sóskaillatú éjszakai levegő. Kebedov már rég letért az autópályáról a recsegő-ropogó murvás útra, és egyre az órája világító számlapjára pillantgatott. Úgy negyven perc múlva, a hegynyúlványon túl, fel kell tűnnie a település fényeinek.

„Hamarabb kellett volna elindulnom, hamarabb” – járt az agyában.

De hamarabb semmiképp sem tudott szabadulni. Az egész napja elment azzal, hogy a mecset nagymenőivel huzakodott. Minden nap csapatostul rájuk szálltak,

1 Munkar és Nakir: a halál angyalai az iszlámban. [Itt és a továbbiakban a fordító jegyzetei – G. J.]

2 Levasi: kisváros Dagesztánban.

riogatták az előváros lakóit, azt követelve tőlük, hogy adják át a házaikat és telkeiket a telhetetlen imámnak. Dübörgött az exkavátor, amint ledöntötte a kerítéseket és feltúrta a zöldellő előkerteket. Összevissza rohángált az atléták csapata – az imám csatlósai. Pusztá kézzel, bandába verődve, „Allahu akbar”-t kiáltozva döntötték le a falakat. Kebedov hónapokon át szaladgált panaszt tenni, de a mecset embereit nem tudták kordában tartani. Reggel pedig a verandáján megjelent az imám két küldötte, feldöntötték a polcot, összetörték a felesége fikuszos cserepét, és egyre azzal fenyegették Kebedovot, hogy „kitolják a szemét”. Kiszaladt a szobából a felesége, izgatottan, teletömve Anaprilinnel, és átkozni kezdte őket.

Kebedov összeráncolta a homlokát, amint visszagondolt az egészre, és kicsit kipörgetve a kerekeket, ráfordult a reflektorok bizonytalan fényében felbukkanó szerpentinre. Vendégei mogorva képe sehogy sem ment ki a fejéből. Érezte, hogy nem fog tudni tovább ellenállni. Hogy végül is oda fogja adni a kérlelhetetlen imámnak a telkét is, az épülőben lévő kis boltját is. Maga az imám elbűjt az emberek előtt, be a téglaháza mélyébe, a direkt erre a célra ásott földalatti járatokba, a maradék lázadók mőresre tanítását pedig ráhagyta ifjú, balhész seregére. Az istenfélő ifjak eltörték az ellenszegülők bordáit, végtagjait, ahogyan a mobiltelefonjaikat meg a térkameráikat is, amelyek rögzítették a támadásokat.

Kebedov hirtelen megsajnálta a feleségét is, a fikuszt is. Ezt a növényt a lányának szánta. A fikusz állítólag segít a megtermékenyülésben, márpedig a felesége unokában reménykedett. Mi mindent ki nem próbált már ezért a lányával. Nem seperte ki az ágy alját, rózsaszínű kvarcoidatot itatott vele, figyelte a holdciklust, elment egy javasasszonyhoz medveplacentáért. A lányuk már négy éve férjnél van, de azóta is terméketlen maradt. Igaz, a vejükkel viszont szerencsájuk van. Dolgos, műhelye van. Órásmester. Kebedov a napokban megkérdezte tőle:

- Idehallgass, miért haladnak az óramutatók az órán így, jobbra, nem pedig balra?
- Szeretnéd, hogy csináljak neked egy órát, amelyik fordítva jár? – kapott rajta a veje.
- Nem, csak magyarázd el, miért alakult így, hogy jobbra mozognak.
- A napórák miatt van. Mert a naptól az árnyék éppen így, az óramutatók járása szerint mozog...

És ujjával mutatta az árnyék mozgását. Szóval, akkor ezért. Kebedov hallotta valahol, hogy régebben, ha egy rab az ura árnyékára lépett, ott helyben megölték. Jó lenne tudni, milyen vidéken tették ezt. Meg azt is hallotta még, hogy ha meg akarsz győzni valakit, akkor egyenesen az árnyéka nyakára kell lépned. Kebedov gondolt is erre, amikor jöttek a mecset nagymenői, még kereste is szemével az árnyékukat, de hiába. Nem volt árnyékuk, mintha csak felszívódott volna.

Kocsija nagyot zötytyent a kanyarban. A szerpentinnek lassacskán el kellett fogynia. Még egy fél óra, és fel fog bukkanni a falu. Kebedov mauidra³ ment idős nagynénjének, elhunyt édesapja nővérének halála alkalmából. A nagynéni gyengeelméjűnek született, egész életében hajadon maradt, de mindenféle műtűürokból hozományt gyűjtögetett. A rokonok a vidám, gyermeki lelkületű öregasszonynak színes műanyag gyerekórákat vittek ajándékba, ő pedig úgy várta a vőlegényeket, hogy mindkét csuklójára felaggatta

3 Maulid: Mohamed próféta születése évfordulójának ünnepe.

őket. Halála előtt hirtelen felélénkült és nyugtalanná vált. Kiszaladgált az udvarra, azt hajtogatva, hogy mindjárt jönnek érte a kérők, aztán néhány nap múlva kora reggel felvette a legszebb kendőjét, kiült a kapu elé a kispadra, és csendben kimúlt. A rokonok most azt állítják, hogy ha nem hordja az órákat, tovább élhetett volna. Mert, azt mondják, az órák lerövidítik az életet. Kebedov még előző napon, a nagynénje halála napján el akart indulni a maulidra, de nem volt rá érkezése, elsodorta az élet...

A szerpentin véget ért. Az út mentén jobbra kőszikla meredezett. Az utolsó omlás óta, a baj megelőzésére, drótkötéllal tekerték körbe, hogy a leváló szikladarabok ne zuhanjanak az útra. Kebedov lelassított, és lépésben haladt tovább. Telefonálnia kellett a faluba, hogy szóljon: hamarosan megérkezik.

– Halló! Halló! – kiabálta a telefonba. Idegennek és furcsának érezte a saját hangját ebben az éjszakai süketségben.

– Halló! – hangzott fel a telefonban a nővére ismerős hangja, de azonnal félbe is szakadt. Megpróbálta újrahívni, de nem sikerült – nem volt kapcsolat.

„Semmi gond, mindjárt kiérek a nyílt terepre” – gondolta Kebedov, és rátaposott a gázpedálra. Hirtelen valami éjszakai vadállat vágott át előtte az úton, és eltűnt a sötétben. „Talán egy róka?” – ijedt meg a váratlan helyzettől Kebedov, de még sikerült lefékeznie. Az a gondolat is felötlött benne, hogy az iszlám engedélyezi a rókahús fogyasztását. „Csak nem tudom, miért – gondolkodott el Kebedov. – Talán amiatt, mert nem használja az agyarait. És ha egy állat nem használja az agyarait...”

Még mielőtt végiggondolhatta volna, fülsiketítő robaj hangzott fel, mintha csak valahonnan égzengés hatolt volna el idáig. Egy szikladarab, amely lassan és hosszasan kicsúszott a drótkötél vasszorításából, egy halálos pillanatban lezuhant, és összezúzta Kebedov szerencsétlen kocsijának karosszériáját. A drótkötél egyik darabja belefúródott a sofőr hasába. Kebedov hörögni kezdett, száján vérbuborékot bocsátott ki, és sötét mélységbe zuhant.

Zúgott a füle. A zúgás kellemetlen volt, mintha a dobhártyáját hasogatta volna. A szikla elképesztő hosszú időn át zuhant le rá, úgy érezte, egy örökkévalóságig tartott. Aztán mintha elmerült volna, de azonnal fel is bukkant valami elviselhetetlen csikorgás hangjára. Egyik szemét por és alvadt vér tapasztotta le, és ki sem bírta nyitni. A másikkal az odafönről hulló kőzáró közegette nagy nehezen kivette a még mindig világító reflektor fényét. Szinte észrevétlenül, valahol a teste legmélyén, nyílalló, vadállati fájdalom kelt életre benne. Szemét a kormánykerékbe akadt csuklójára vetette. A világító számlap, amely úgy tetszett, háromszorosára duzzadt, és mintha részegen imbolyogva változtatná a körvonalait, éjjel három órát mutatott. Hány óra telt el vajon? Amikor a nővérét hívta, még éjfél sem volt.

Kebedov hasa rettentően égett, a fülében pedig mintha fűrészek zúgtak volna. Megpróbált lenézni, de az állát alátámasztotta a ragacsossá vált légszák. Megpróbálta megmozgatni a kezét. A bal egyáltalán nem mozdult, a jobb pedig reszketve, engedetlenül kúszott végig az anyósülésen, a rázuhant köveken. Elgémberedett ujjaival kitapogatta a telefonját. Kórház? A legközelebbi kerületi kórház egyórányira van ide. Tudnak esetleg helikoptert küldeni? Izmai iszonyatos megfeszítése árán feloldotta a telefon biztonsági kódját, és véres ujjaival csak nehezen találva rá a célra, megnyomta a nővére gyors hívó gombját.

De nem volt téverő. „A segélyhívásnak működni kell” – villant át Kebedov agyán, az ujjait azonban egyre nehezebben tudta mozgatni. És mintha hirtelen kalapálni

kezdték volna a feje tetejét. A reflektorok fénye mintha felerősödött és megduzzadt volna, a hasa pedig egyre jobban égett. Kebedov a sötétben úszó, világító fényfoltot és a körötte imbolygó térben villanást vett észre. Fejében mindenféle képek tolultak elő. A táncoló fényfoltokkal játszó halott nagynéni. A felesége, kezében gyertyával, még fiatalon, a már rég kidobott kartontunikájában. A gyermekkora és az éjszakai kert, amely hatalmas szentjánosbogaraktól tarkállik... Hallotta a tévében, hogy a nőtények úgy villogtatnak a fényeikkel, hogy azzal egy másik fajta fénybogarat imitálnak, hogy magukhoz vonzzák a naiv hímeiket, és felfalják őket... Fluoreszkálás. Az embernek is van ilyen. Csak ezerszer gyengébb, semmint hogy látni lehetne.

A fényfolt közeledett, egészen elvakította Kebedov még ép szemét. „Ki van itt?” – próbálta megkérdezni, de szájából csak hörgés tört elő.

– No, haver, te aztán megjártad... – csettintett a nyelvével a fényfolt.

– Se-gits – préselte ki magából minden erejét összeszedve Kebedov.

A fényfolt egy ismeretlen férfi alakját öltötte. Szörnyülködve szemlélgette az összezúzott szalont, miközben zseblámpájával bevilágított, és magában érthetetlen imádságot mormolt.

– Te-le-fon! – nyöszörögte kicsit hangosabban Kebedov, akit reménység szállt meg. – Hívd! Ott! Térerő! A hegyen...

– Hát, eljött neked az ahir zaman,⁴ igen. Jaj, auzu billáh...⁵ – folytatta a sopánkodást az ismeretlen.

Kebedov nem ismerte. Zöld tübetejka. Fiatal, borostás arc. Bal kezében üveg, benne víz lötyög. Víz... Ha neki adná... De az ismeretlen egy pillanat alatt kiűrtette az üveget, körbenézett, és karjával nagyot lendítve visszahajította az útra. Az üveg nekicsapódott egy láthatatlan sziklának, és hangos csörömpöléssel összetört.

– Allah nevében – sóhajtotta Kebedov, és érezte, ahogyan a fájdalom lassan átjárja egész bensejét –, hívd... a kórházat...

Az ismeretlen mintha végre felfogott volna valamit. Elővette a telefonját, és keresgélni kezdett benne.

– Ott! Van... térerő – préselte ki magából Kebedov, és könnyező szemével tompán bámult előre, bele a sötétségbe. Emlékezett rá, hogy a lezuhant sziklán túl, ha felszalad az ember a kaptatóra – nem többre, mint öt-hatpercnyire gyalog –, van egy nyitott fennsík. És ott lennie kell térerőnek. Tíz perc plusz egy óra a mentő megérkezéséig. A faluban is lennie kell felcsernek, aki segít neki, hogy kitarthasson. Csak fel kell menni a fennsíkra, és telefonálni. Éppen csak egy kicsit...

– Értem, testvér. Életben akarsz maradni, ugye? – hallotta a fejét szorító zajon át az ismeretlen hangját. – Hívjak orvost?

– Igen... igen...

De akárki is volt ez az ismeretlen, nem különösebben igyekezett, hogy rohanjon és telefonáljon, és mintha direkt kínozni akarta volna Kebedovot. „Azt hiszem, még le is fényképezett” – gondolta bosszúsan.

4 Ahir zaman: utolsó nap (tulajdonképpen világvége).

5 Auzu billáh: Istennél keresek menedéket.

– Sajnálak, haver, igazán sajnállak. Mint egy féreg, úgy fetrengsz most itt, halod, azt hiszed, megmenekülsz – hümmögte az ismeretlen. – Tudod, mit mondott a próféta, sallallahu alayhi vassalam?⁶ A halál, ami elől menekültök, az bizonyosan meg fog találni benneteket. Aztán a Mindenható Allah elé vitettek majd vissza. Aki a látható és láthatatlan dolgok Tudója. Helyesen mondják, hogy gyakrabban emlékeztek meg a halálról, az élvezetek felfalójáról...

– Te-le-fo-nálj – ismételte majd' megfulladva saját keserű véréből Kebedov, akit már a kétségbeesés környékezett.

– Te például, amikor elindultál errefelé, tudtad talán, hogy meg fogsz ma halni? Hogy lezuhan a szikla?! A szikla! Ez jel, tudtad? A próféta segítője...

– Még élek – hörögte Kebedov. – Telefonálj! Kérlek... Telef...

Azt gondolta, mindjárt felébred. Hogy csak elfeküdt a karját meg a lábát. Vagy esetleg influenzát kapott valahol. És most be van zárva ebbe a lázálomba. De csak erőltetnie kell, és felébred. Az imámmal folytatott küzdelemmel együtt... Nem, csak ő ébredjen föl... De hogyan? Befoghatná száját-orrát, és megpróbálhatna nem lélegezni. Ha sikerül nem lélegeznie, akkor ez biztosan csak álom. Vagy tükörbe kéne néznie. És figyelnie, hogyan viselkedik a tükörképe. Ha pillanatonként változik, akkor tisztátalan dologról van szó.

Az óra! Annak valami ostobaságot kell mutatnia. Százkét óra nyolcvankét percet. Kör alakú számlap helyett csillag alakún. Táncoló emberkéket... De sajnos nem! Az óra pontosan három órát mutatott, és sehová se mozdult. Csak a tárgyak körvonalai hullámzóttak, mintha kút alján lennének, Kebedov pedig fentről nézne le rájuk.

– Most mindjárt meg fogod látni a két angyalt. Munkart és Nakirt. És meg fogják tőled kérdezni: „Mit tudsz a Prófétáról, sallallahu alayhi vassalam?” Te pedig azt feleled: „Semmit sem tudok.”

– Azt mondom majd: „bismillahi... al Rahman... al Rahim...⁷ La ilaha... ill-Allah... Mohammed-úr... Rasul... Allah.”⁸ Allah nevében... telefonálj. Nem vagy dagesztáni..., vagy mi?

– Nézzenek oda! – villantotta ki fogait az ismeretlen. – Hogy mi mindent nem vagy hajlandó kimondani, csakhogy visszahozzalak ebbe a bűnös életbe, nem? Pedig csak az orvosra gondolsz, nem igaz? Nem a Prófétára, sallallahu alayhi vassalam, hanem csak magadra.

– A pró-pró... – kezdett bele Kebedov, és kéréssel nyújtotta az ismeretlen felé a telefonját. Az ismeretlen undorodva, két ujjal megfogta, zsebéből zsebkendőt húzott elő, és komótosan letörölgette vele a telefontokról a sarat és a vért.

– A nővérem-nek... – hörögte Kebedov. – Te-le-fo-nálj! Itteni... vagy?

– Nem, nem vagyok idevalósi – ingatta a fejét az ismeretlen. – Na, jól van, jól van. Milyen zabos vagy! Telefonálok. Csak ne gondold, hogy az angyalok hinni fognak neked. Azt hiszed, nem figyelnek rád most is? Képmutató, az vagy. Shahadát⁹ mondasz, közben meg a kórházra gondolsz... A földi örömökre gondolsz. A feleségedre, a vagyonedra, ugye? Azt reméled, hogy az angyalok hittek neked. Azt hiszed, ki fogják

6 Allah dicsérje és üdvözítse.

7 A könyörület és irgalmas Allah nevében.

8 Nincs más isten, csak Allah, és Mohamed az Ő Küldötte.

9 Shahada: muzulmán hitvallás.

bővíteni a sírodat az ítélet napjáig? Hogy világos és kényelmes legyen neked? Vallah,¹⁰ nem. Azonnal felfogják, miféle patkány vagy. És azt mondják a földnek: „Húzdj össze!”, az pedig úgy összeszűkül, hogy egybecsúsznak tőle a bordáid. És így fogsz görnyedezni, míg Allah, a világ teremtője, fel nem támaszt, megértetted?

– Megért... – ismételte megadóan Kebedov, csakhogy az ismeretlen elinduljon végre telefonálni, de nem volt ereje befejezni a mondatot.

Zavaros szemmel figyelte, amint az ismeretlen eltűnt a sötétségben, és magával vitte a zseblámpa imbolygó fényét a sziklán túlra, oda, ahonnan Kebedov a telefonkapcsolatot és a megmentést remélhette. Ez az idegen nyilvánvalóan őrült. Valami nincs rendben az agyával. Lehet, hogy egy környékbeli pásztor. Én vagyok a juhok ajtaja... Most aztán várhatok... Kebedov szája égett a szomjúságtól, a kiszáradástól. A jobb keze sem mozdult többé, hatalmába kerítette a gyengeség. Az imént felvillant reménysugarat sötét, nyomasztó pánik oltotta ki. Visszajön-e egyáltalán az idegen? Telefonál-e? Ideérnek-e még időben? És vajon mi történik ott bent, Kebedov bensejében, ebben a szörnyű húsmasszában? A telek... A felesége egyedül marad, és nem fog bírni az imámmal. Elveszik tőle az üzletet is. Lesz-e végre unokája... Otthon, az éjjeliszekrényben el van dugva pár fénykép, amelyek a munkatársa születésnapján készültek. Kellemetlen képek, nőkkel voltak, a tengerparton mulattak. Ha a felesége megtalálja, félre fogja érteni... Tegnap pedig baksist vitt a hivatalba, hogy felvegyék az unokaöccsét. Most akár le is tagadhatják, azt mondhatják, nem tudjuk, fogalmunk sincs róla, hozzanak még. Mit szól majd az öccse...

Az út szélén ismét feltűnt a zseblámpa táncoló fénye. Tényleg ennyire összeszűkült volna az idő, és az ismeretlen már telefonált is, és visszaért? Le kellett volna mérni... Kebedov már éppen megőrülni készült, amikor hirtelen élesen érezni kezdte a lapockáját. Belehasított a fájdalom, amely idáig bátortalanul meghúzódott a teste mélyén, de most megnövekedett, és élesen, erőszakosan, darabokra szagatva hatolt belé. Kebedov hang nélkül felszisszent, felnyögött, aztán egy pillanatra hirtelen vidám könnyedséget érzett, és ismét belezuhant a sötétségbe. Ezúttal örökre.

Az ismeretlen odaért hozzá, és lámpájával bevilágított a szalonba. Látva, hogy Kebedov kileheli a lelkét, összerándult, a lába elé köpött, és kántálni kezdte a Jászínt.¹¹ Miután végigmondta, álldogált még egy darabig, majd távozott. A halott telefonjából már kivette a SIM-kártyát. A telefon jó minőségű, drága készülék volt. Meg akarta tartani magának mint talizmánt. Mint emléket arról az éjszakáról, amikor Allah megmutatta neki az égi büntetést. A jelet. Egy igazi, reménytelen bűnöst. Ki mást zúzhatott volna agyon egy lezúduló sziklával?

Az ismeretlen távozott, és vele együtt eltűnt a lámpa fénye is. Az úton, a kocsiban, egy halom lezuhant kő alatt ott nyugodott a halott Kebedov. Szemben vele, a szülőfaluja felől közeledtek a rokonai, akik már izgultak amiatt, hogy még mindig nem érkezett meg. Csuklóján az óra tovább ketyegett. A bokrok közt egy rókakölyök játszadozott és neszegett valamivel.

GORETITY JÓZSEF FORDÍTÁSA

¹⁰ Allahra.

¹¹ A Jászín [36.] szurát a haldokló muszlim mellett szokás mondani.